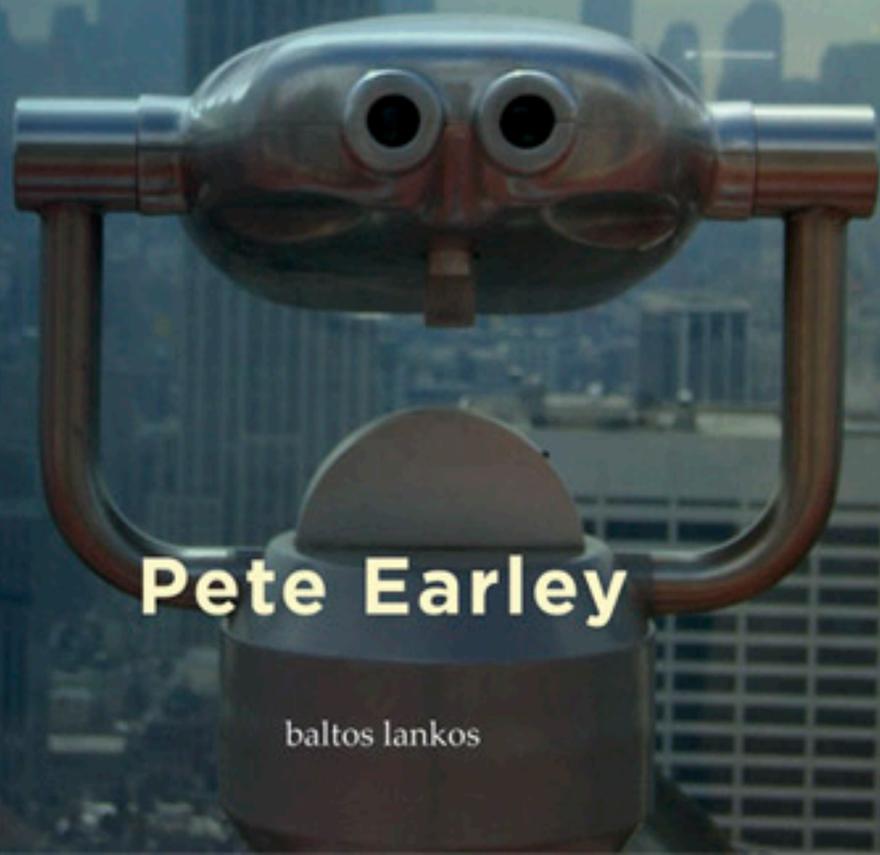

Draugas Ž.

RUSIJOS ŠNIPO,
VEIKUSIO AMERIKOJE
PO ŠALTOJO KARO,
PASLAPTYS

Pete Earley

baltos lankos

Pete Earley

DRAUGAS Ž.

RUSIJOS ŠNIPO,
VEIKUSIO AMERIKOJE PO ŠALTOJO KARO,
PASLAPTYS

Iš anglų kalbos vertė

Vilmantas Bieliauskas ir Kęstutis Pulokas

baltos lankos

Džeimsu Bondu nori būti kiekvienas, bet aš esu
tikras Džeimsas Bondas ir mes dirbame
ne taip, kaip rodoma filmuose.

Aš jums papasakosiu, kaip Rusijos
žvalgybininkai dirba iš tikrųjų. Aš jums
papasakosiu, kaip mes vagiame Amerikos paslaptis.

*Sergejus O. Tretjakovas,
KGB slapyvardis – Draugas Žanas*

TURINYS

ĮŽANGA	11
PIRMA DALIS	
GIMĘS KOMUNISTU	23
ANTRA DALIS	
ŠNIPAI, KYŠIAI IR BRANDUOLINĖS BOMBOS	87
TREČIA DALIS	
NETIKRI DIPLOMATAI IR JT VAGYSTĖS	157
KETVIRTA DALIS	
PABĖGIMAS	261
EPILOGAS	323
KOMENTARAS APIE ŠALTINIUS	329

ĮŽANGA

Kad kiek, šios knygos nebūčiau parašęs.

Viskas prasidėjo nuo pokalbio telefonu. Man paskambino vienas advokatas ir pasakė, kad atstovauja Rusijos perbėgėliui – buvusiam žvalgybos karininkui, kuris nori papasakoti savo istoriją.

– Kuo jis vardu? – paklausiau.

– Telefonu nenorėčiau sakyti.

Į mane jau ne kartą buvo kreipęsi sovietų perbėgėliai. Dauguma buvusių KGB karininkų manė, kad jų gyvenimo istorijos bus nepaprastai įdomios ir patrauklios. Bet geriausiu atveju tokių buvo vos keletas.

– Apgailestauju, – atsakiau kiek padelsęs. – Manęs tai nedomina.

Po dviejų mėnesių man paskambino pažįstamas FTB agentas. Pirmą kartą buvome susitikę, kai rašiau apie Aldrichą Amesą, CŽV išdaviką, kuriam tenka atsakomybė už tai, kad XX a. devintojo dešimtmečio viduryje mažiausiai dešimčiai JAV šnipų buvo įvykdyta mirties bausmė, o dar tuzinas buvo suimta.

– Turėtum pasikalbėti su šiuo perbėgėliu, – patikino agentas. – Jis skaitė tavo knygą apie Amesą ir labai nori su tavimi susitikti. Patikėk, jis tikrai vertas dėmesio.

Sutikau nenoriai. Mano pažįstamas FTB agentas pasakė, kad dėl susitikimo paskambins ketvirtadienį. Atėjus ketvirtadieniui, jis pakvietė mane atvažiuoti į „Ritz-Carlton“ viešbutį Taisons Kornerio gatvėje, Virdžinijoje, netoli nuo CŽV būstinės. Du FTB agentai laukė viešbučio vestibulyje. Jie mane palydėjo į liukso numerį, kuriame laukė užkandžiai, gaivieji gėrimai ir du CŽV pareigūnai, prisistatę tik vardais. Po keleto sekundžių iš gretimo kambario įėjo aukštas, pliktelėjęs rusas, apsivilkęs puikiai pasiūtu kostiumu, ir ištiesė ranką.

– Esu Sergejus Tretjakovas, – prisistatė.

Staiga supratau, kodėl jis nusipelnė bendros keturių FTB ir CŽV darbuotojų palydos ir priėmimo „Ritz-Carlton“ viešbutyje. Jis buvo ne koks Šaltojo karo laikų užsilikėlis, priklausęs senajam KGB. Apie jį rašyta pirmuosiuose laikraščių puslapiuose, jo istorija prasidėjo prezidentaujant Borisui Jelcinui ir Vladimirui Putinui.

Iki pasišalindamas iš Rusijos ambasados miestelio Niujorke kartu su žmona Jelena ir dukra Ksenia, Tretjakovas buvo SVR (*Služba vnešnej razvedki*) – Rusijos užsienio žvalgybos tarnybos, kuri pakeitė KGB užsienio atšaką, pulkininkas. Nors dingo 2000 metų spalį, dar beveik keturis mėnesius nei JAV, nei Rusijos valdžia nepaskelbė apie jo dingimą.

2001 metų sausio pabaigoje neįvardytas Valstybės departamento pareigūnas informavo „Associated Press“ naujienų tarnybą, kad Rusijos diplomatui Tretjakovui buvo suteiktas prieglobstis Jungtinėse Valstijose. Šis trumpas pranešimas Rusijoje įplieskė didžiulį gaisrą. Jevgenijus Voroninas, Rusijos URM spaudos atstovo pavaduotojas, pliekė Valstybės departamentą už tai, kad apie Tretjakovą spaudai pranešta prieš tai oficialiai neinformavus Kremliaus. Voroninas teigė, kad jo vyriausybė per diplomatinis kanalus jau nuo spalio mėnesio bandė sužinoti Tretjakovo buvimo vietą, tačiau JAV neigė netgi ką nors apskritai žinanti apie dingusį diplomata. Voroninas reikalavo, kad JAV surengtų Rusijos delegacijos ir Tretjakovo susitikimą, siekiant įsitikinti, kad „nei jam, nei

jo šeimai nebuvo daromas joks spaudimas ir kad jie visi gyvi ir sveiki“. Valstybės departamentas rusų reikalavimą atmetė nieko viešai nekomentuodamas.

Po savaitės dienraštis *The New York Times* atskleidė, kad Tretjakovo diplomatinis rangas – Rusijos Federacijos nuolatinės atstovybės JAV ryšių su spauda pirmasis sekretorius – buvo žvalgybinė priedanga. Remdamasis neįvardytais JAV šaltiniais, laikraštis teigė, kad iš tikrųjų Tretjakovas buvo aukščiausio lygio Rusijos žvalgybos karininkas.

Laikraštis pažymėjo, jog dėl to, kad JAV ir Rusija oficialiai nebelaikomos priešėmis, prezidento Busho administracijos sprendimas suteikti Tretjakovui prieglobstį reiškia, jog šis itin vertingas JAV žvalgybos laimikis. Kitu atveju Baltieji rūmai nebūtų rizikavę erzinti Kremliaus. Laikraštis aiškino, kad CŽV tapo labai išranki atrinkdama perbėgėlius savo adaptacijos programai dėl didelių išlaidų, susijusių su perbėgėlių apgyvendinimu, jų apsauga bei materialiniu išlaikymu. Bet Tretjakovas ir jo šeima lengvai perėjo šį procesą, ir tai dar viena užuomina, kad jis buvo labai svarbus.

Kai *Times* išviešino Tretjakovą, praėjus trimis savaitėms FTB su laikė vieną iš savo agentų – Robertą Philipą Hansseną. Dvidešimt septynerių metų stažą turintis FTB veteranas buvo pagautas su įkalčiais, priemiesčio parke netoli namų slėpdamas pavogtas JAV paslaptis, kurias iš ten turėjo pasiimti SVR. *The Washington Post* ir kiti laikraščiai spėjo, kad būtent Tretjakovas papasakojo Federaliniam tyrimų biurui apie Hansseną. Bet kai per spaudos konferenciją FTB direktorius Louisas J. Freehas buvo paklaustas apie Tretjakovą, jis atsisakė kalbėti apie mįslingąjį perbėgėlį.

Nuo tada Tretjakovas dingio iš žiniasklaidos. Nei FTB, nei CŽV neatsakydavo į klausimus apie jį ir nediskutavo apie jo buvimo vietą. Netgi Vašingtone, informacijos nutekėjimu pagarsėjusiame mieste, nebuvo jokių atskleistų paslapčių ir jokia Gilioji Gerklė tamsiuose automobilių stovėjimo garažuose apie jį nekalbėjo. Tretjakovas buvo pasislėpęs, o jo perbėgimo motyvas ir ką jis davė mainais, kad nusipelnytų prieglobstį, liko visiškai paslaptis.

O dabar mudu su Tretjakovu spaudėm vienas kitam ranką prašmatniame viešbučio liukso numeryje! Dar keisčiau buvo tai, kad mūsų susitikimą organizavo FTB ir CŽV, dvi biurokratinės organizacijos, kurios daugiau nei ketverius metus kruopščiai saugojo jo privatumą.

Keletą valandų mudu su Tretjakovu diskutavome apie jo karjerą, ir aš labai greitai supratau, kodėl man buvo pasakyta, kad jis „tikrai vertas dėmesio“.

Nuo 1995 metų balandžio iki 2000 metų spalio Tretjakovas buvo SVR rezidentu Niujorke pavaduotojas – tai antros svarbiausios pareigos, kurios įgalino jį vadovauti *visoms* kasdienėms SVR žvalgybos operacijoms. Jam buvo tiesiogiai pavaldus *kiekvienas* Manhatane reziduojantis SVR žvalgybos karininkas – visi šešiasdešimt. Jis prižiūrėjo, kad visi Rusijos žvalgybai dirbantys Manhatane užsienio šaltiniai – daugiau nei 150 – būtų tinkamai panaudoti. Be to, Tretjakovas asmeniškai vadovavo *visoms* slaptoms operacijoms, kurias SVR vykdė prieš JAV Niujorko mieste. Paprastai tariant, čia jis buvo svarbiausias SVR žmogus – Rusijos užsienio žvalgybos tarnybos labiausiai branginamų paslapčių saugotojas. Jis žinojo užsienio diplomatų, kurie šnipinėja Rusijai Jungtinėse Tautose pavardes, ir JAV gyvenančio Rusijos imigranto, kuris SVR perdavė vogtus milijonų dolerių vertės medicinos mokslinius tyrimus, tapatybę.

Paskesniais mėnesiais sužinosiu dar didesnių Tretjakovo paslapčių, kurios dar aiškiau parodys, kodėl jis buvo toks vertingas laimikis. Tretjakovas ne tik buvo aukštas SVR žvalgybos karininkas, bet ir mažiausiai *trejus metus* iki perbėgimo dirbo JAV žvalgybai ir šnipinėjo Rusijos atstovybę – šis faktas atskleidžiamas tik dabar, šioje knygoje. Jis pavogė tūkstančius visiškai slaptų SVR diplomatinių pranešimų ir šimtus slaptų Rusijos žvalgybos raportų.

Vienas su šia istorija susijęs aukštas FTB pareigūnas patikino: „Sergejus Tretjakovas yra aukščiausias rezidavimo JAV metu perbėgęs Rusijos žvalgybos karininkas. Šis žmogus tiesiogine to žodžio prasme turėjo Rusijos žvalgybos aukso kasyklos raktus.

Dar nuostabiau, kad tais raktais jis atrakindavo šios kasyklos duris ir kasdien mums atnešdavo iš jos aukso grynuolių.“

Ši knyga apie tai ir pasakoja.

Ji iškelia aikštėn daugelį Rusijos paslapčių, kurias Tretjakovas atskleidė JAV žvalgybai. Šios knygos puslapiuose Tretjakovas įvardija Jungtinių Tautų diplomatus, kurie, pasak jo, šnipinėjo Rusijos naudai tuo metu, kai jis buvo rezidento pavaduotojas. Vienas iš dramatiškesnių kaltinimų – kad Eldaras Kulijevs, populiarus ir gerai žinomas diplomatas, Azerbaidžano nuolatinis atstovas Jungtinėse Tautose dešimtajame dešimtmetyje, – buvo slaptas „gilios priedangos“ SVR karininkas. Azerbaidžano prezidentas nenuvuokė, kad jo šalies ambasadorius – slaptas SVR karininkas, to nežinojo ir buvusi JAV valstybės sekretorė Madeleine K. Albright, kuri dažnai susitikdavo su Kulijevu. Tuo metu Clintono administracija siekė suartėti su Azerbaidžanu dėl gausių šios šalies naftos išteklių ir kariniu atžvilgiu reikšmingos strateginės vietos. Laidkomas patikimu draugu, Kulijevs su Albright dalyvaudavo politiškai jautriuose susitikimuose, ir nei Baltieji rūmai, nei jo šalies vyriausybė nežinojo, kad apie kiekvieną pokalbį jis smulkiai informuoja Maskvą.

Tretjakovas ne tik apkaltino ambasadorių Kulijevą, bet ir įvardijo SVR šnipais dar du JT atstovus. Vienas iš jų ir dabar atstovauja savo šaliai Jungtinėse Tautose. Kitas šiuo metu yra ambasadorius Kinijoje.

Tretjakovas taip pat tvirtina, kad keletas JT diplomatų, atstovaujančių valstybėms, kurios yra JAV sąjungininkės ir NATO narės, slapčia šnipinėja Rusijos naudai. Jis įvardija juos šios knygos puslapiuose.

Tačiau bene labiausiai pribloškianti šioje knygoje Tretjakovo atskleista paslaptis – kad Rusijos užsienio žvalgybos tarnyba, iki nuverčiant Irako prezidentą Saddamą Husseiną, buvo sėkmingai infiltravusi savo „gilios priedangos“ karininką į JT administruojamą 64 milijardų dolerių vertės programą „Nafta už maistą“. Šis rusų operatyvininkas, dirbdamas po diplomatine priedanga,

tapo pagrindiniu veikėju JT humanitarinės pagalbos programoje ir pasinaudodamas savo užimama padėtimi galėjo padėti Rusijai pavogti milijonus dolerių, kurie turėjo būti skirti badaujantiems Irako moterims ir vaikams. JT ir JAV Kongreso komitetų tyrimas jau atskleidė, kad apie pusė milijardo dolerių per korumpuotą JT programą buvo pervesta į Rusiją. Bet Tretjakovas pirmą kartą atskleidžia, kad SVR ir Kremlius tiesiogiai susiję su vagystėmis Jungtinėse Tautose. Jis paaiškina, kaip Rusijos žvalgyba apėjo JT buhalterinę sistemą, ir parodo, kad informuotas apie JT pinigų grobstymą Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas, užuot sustabdęs vagystę, už tai netgi apdovanojo „gilios priedangos“ SVR karininką vienu aukščiausių Rusijos medalių.

Dar vienas nerimą kelianti atskleista paslaptis – Tretjakovas teigia, kad Rusijos žvalgyba buvo nusitaikiusi į prezidento Clintono valstybės sekretoriaus pavaduotoją Strobe'ą Talbottą ir vykdė kruopščiai apskaičiuotą kampaniją, kuria siekta juo manipuluoti. Talbottas buvo JAV vykdytos Rusijos ir buvusių jos respublikų politikos architektas kritiškiausiu laikotarpiu – septynerius metus po Sovietų Sąjungos žlugimo. Anot Tretjakovo, SVR, panaudodama tuometinį Rusijos užsienio reikalų ministro pavaduotoją Georgijų Mamedovą, apgaulinėjo Talbottą ir juo manipuliavo, pamalonindama jo ego. Pasak Tretjakovo, Talbottui nė neįtariant, jo Rusijos kontaktas buvo ilgametis slaptas saugumo bendradarbis, vykdamas Rusijos žvalgybos nurodymus. Mainais už bendradarbiavimą Mamedovas ir padarė diplomatinę karjerą. Talbottas neturėjo jokios priežasties įtarti, kad Mamedovas iš tiesų yra SVR kanalas.

Remiantis Tretjakovu, SVR Mamedovui paruošdavo specifinius klausimus, kuriuos šis turėdavęs pateikti Talbottui per jų privačius, neoficialius pokalbius. Talbottas Mamedovą laikė draugu ir gerbiamu kolega. Pasak Tretjakovo, Rusijos diplomatas naudojosi jų asmeniniu bendravimu, kad išgautų iš Talbotto informaciją, kuri, SVR manymu, buvo naudinga Rusijai.

Prieš atiduodant šią knygą spausdinti, Talbottui buvo parodyta, kuo jį kaltina Tretjakovas. Raštu pateiktame atsakyme Talbottas

pavadino Tretjakovo „įvykių interpretaciją neteisinga ir (ar) klaidinančia“. Jis parašė žinojęs, jog Mamedovas apie visus judviejų pokalbius, taip pat ir asmeniškus, pranešdavo Maskvai. Talbottas pareikalavo, kad Tretjakovas pateiktų „konkrečius tai patvirtinančius duomenis“, kurie įrodytų, jog Mamedovas juo manipuliavo. „Tokių duomenų negali būti, – apibendrina savo atsakymą Talbottas, – nes tai, ką perduodavau per Mamedovą, iš tiesų padėjo įgyvendinti Jungtinių Valstijų užsibrėžtus tikslus.“

Vis dėlto FTB rimtai pažiūrėjo į Talbottui mestus kaltinimus, kai Tretjakovas pasidalijo savo įtarimais, pradėjęs slapčia talkinti Jungtinėms Valstijoms. Remiantis privačiais ir spausdintais šaltiniais, 1999 metais FTB pareigūnai paprašė sekretorės Albright nesidalyti informacija su Talbottu apie tuo metu Valstybės departamento vykdytą šnipinėjimo tyrimą, nes agentai baiminosi, kad Talbottas netyčia per Mamedovą gali suteikti informacijos SVR.

Tretjakovas teigė, kad, SVR nuomone, Mamedovas taip sumaniai naudojo Talbottu, kad šį aukštą Amerikos diplomata Rusijos žvalgyba diplomatinėje korespondencijoje bei išlaptintuose vidaus naudojimo pranešimuose įvardijo *ypatinguoju neoficialiu kontaktu* (SPECIAL UNOFFICIAL CONTACT) – šį specifinį terminą SVR vartoja, kai asmenį priskiria prie slapčiausių ir itin vertinamų žvalgybinės informacijos šaltinių.

Be abejo, kai mudu su Tretjakovu „Ritz-Carlton“ viešbutyje susitikome pirmą kartą, aš nieko nežinojau apie šias atskleistas paslaptis ir apie tai, kad jis šnipinėjo Jungtinėms Valstijoms. Tuo metu į pokalbį su juo žiūrėjau atsargiai. Kodėl FTB ir CŽV, ketverius metus slėpusios Tretjakovą, staiga užsimano, kad jis atvirai prabiltų? Kai iškėliau šį klausimą, mano pažįstamas FTB agentas paaiškino:

– Šiandien vienintelis mūsų tikslas – judu supažindinti. Mes nei skatinam jo, nei draudžiam jam pasakoti savo istoriją. Jis norėjo su tavimi susipažinti, ir mes sutikom pagelbėti. Judviejų pokalbiuose mes nedalyvausim.

Tačiau vis tiek buvau skeptiškai nusiteikęs. Kalbėdami su reporteriais, šaltiniai visuomet turi motyvą. Nedaugelis tai daro vien

iš kilnumo. Vis dėlto nusprendžiau pamiršti savo nusistatymą FTB ir ČŽV atžvilgiu ir sutelkiau dėmesį į Tretjakovą. Tą popietę jo paklausiau, ar už savo pasakojimą jis tikisi atlygio, nes dauguma buvusių KGB šnipų paprastai norėdavo ne ko kito, o pinigų.

– Pinigai man nerūpi, – atsakė jis. – Nėra pasaulyje tokio leidėjo, kuris turėtų pakankamai pinigų užmokėti už tai, ką aš žinau. Esu vertas milijonų, nes *esu* Rusijos žvalgyba.

(Vėliau sužinojau, kad JAV vyriausybė jau buvo skyrusi jam visiška finansinį aprūpinimą iki gyvenimo pabaigos.)

Tuomet jo pasiteiravau, ar jis trokšta šlovės.

– Be abejo, noriu, kad žmonės sužinotų, ką padariau. Tačiau dauguma amerikiečių negali išstarti Tretjakovo pavardės, o ir prisimins ją ne ilgiau kaip penkias sekundes, tad garbė man irgi nerūpi.

Paaiškinau jam, koks būtų skirtumas, jeigu pasakojimą jo vardu rašytų samdytas bevardis rašytojas ir jeigu jį užrašytų reporteris. Žurnalistas stengtųsi, kiek tik pajėgdamas, patikrinti visus jo keliamus kaltinimus.

Tretjakovas nusišypsojo.

– Aš nenoriu būti autorius. Tai bus tavo, o ne mano parašyta knyga.

Jeigu Sergejaus nedomina pinigai, jeigu jam nerūpi šlovė, jeigu jis netrokšta jokių autorinių knygų teisių, tada ko jis nori?

– Aš noriu įspėti amerikiečius. Esate labai naivūs žmonės ir nesuprantate Rusijos ir jos ketinimų. Kadangi Sovietų Sąjunga nebeegzistuoja, jums atrodo, kad Rusija dabar yra jūsų draugė. Taip nėra, ir aš galiu jums parodyti, kaip SVR netgi dabar stengiasi sunaikinti Jungtines Valstijas ir netgi labiau nei KGB Šaltojo karo metais.

Paskui jis pridūrė:

– Mano žmona Jelena ir aš esame kilę iš šeimų, kurios buvo be galo patriotiškos. Buvome mokomi didžiulis savo tėvyne. Priklausėme sovietų partijos elitui. Buvome „aparatchikai“ (žmonės, priklausę Komunistų partijos aparatui). Maskvoje turėjome ištaingus, daugiau nei milijono dolerių vertus apartamentus.

Turėjome du vasarnamius. Manęs bijojo ir mane gerbė mano vadovaujami karininkai. Grįžęs iš Manhatano į Maskvą būčiau buvęs paaukštintas – tapęs generolu. Bet mudu su Jelena nusprendėm visko atsisakyti – visut visko. Apsisprendę tapti perbėgėliais, su savimi pasiėmėme tik tiek, kiek tilpo į du nedidelius lagaminus. Toks buvo mūsų apsisprendimas. Mudu su žmona žinome, kad mūsų draugai ir buvę kolegos Maskvoje klausia: „Kodėl? Kodėl Sergejus ir Jelena taip pasielgė? Kaip jie galėjo nusigręžti nuo savo tėvynės?“ Jie nori žinoti, kodėl mes pasitraukėm ir palikom visus turtus, nuosavybę ir privilegijas. Noriu paaiškinti savo, mūsų sprendimą.

Atrodo, kad kiekvienas žmogus, kuris gimsta vienoje šalyje, o vėliau nusigręžia nuo gimtosios šalies ir aktyviai padeda jos priešams, yra verčiamas paaiškinti savo veiksmus. Iki šiol man tai buvo tekę matyti du kartus. Mano pirmoji knyga buvo apie Johną Walkerį jaunesnįjį ir jo šnipų šeimą. Buvęs karinio jūrų laivyno karininkas Walkeris KGB šnipu tapo 1968 metais, kai buvo pats Šaltojo karo įkarštis. Vėliau prisidėti prie šios išdavystės jis užverbavo geriausią savo draugą, savo brolių ir savo tikrą sūnų. Per mūsų pokalbius kalėjime Walkeris daugybę valandų skyrė savo veiksmams pateisinti. Jis aiškino, kad jo išdavystė nepakenkė JAV interesams, nes JAV ir Sovietų Sąjunga nekariavo. Jo apsisprendimas JAV karines paslaptis parduoti KGB netgi turėjo padėti Kremlui suprasti, kad sovietų karinės pajėgos yra žemesnio lygio, ir suvokti, kaip beprasmiška toliau leisti milijardus dolerių, metant iššūkį neįveikiamai JAV kariuomenei.

Kai rašiau apie CŽV išdaviką Aldrichą Amesą, šis man rašė ilgus išsamius laiškus, pilnus „racionalių“ išdavystės paaiškinimų. Lygiai kaip ir Walkeris, jis atkakliai tvirtino, kad savo veiksmais niekaip nepakenkė JAV interesams. Kad ir kaip gaila, KGB sprendimas dešimčiai FTB ir CŽV šaltinių įvykdyti mirties bausmę buvo tik „šnipas prieš šnipą“ žaidimo dalis. Kiekvienas sušaudytas šnipas turėjo žinoti, kad pats pasirinko rizikingą kelią, – lygiai kaip Amesas pripažino, kad nusprendęs išduoti JAV stūmė save į pavojų. Nužudytųjų kraujas krenta ant jų pačių, o ne ant Ameso.

Todėl buvo visai nenuostabu, kad Tretjakovas nori pasiaiškinti.

Pirmasis mūsų susitikimas tą ketvirtadienio popietę buvo pasakesnių ir gerokai ilgesnių pokalbių, kurie galiausiai užsitęsė ilgiau nei metus, pradžia. Šiuos pokalbius Tretjakovo namuose įrašinėju į diktofoną, nedalyvaujant FTB ir CŽV. Tretjakovas laikėsi savo žodžio. Jis nesikišo į mano tyrimus ir nebandė kontroliuoti, kaip rašau knygą.

Nors Tretjakovas perbėgo 2000 metų spalio mėnesį, dauguma jo atskleistų paslapčių ir šiuo metu yra neįtikėtina naujos žvalgybos pasaulyje. Pasak su Tretjakovo atveju susipažinusių FTB šaltinių, SVR iki šiol nespėjo pakeisti daugumos Niujorke ir kitur naudojamos techninės įrangos ir procedūrų. Keletas SVR karininkų ir jų šnipų, kuriuos Tretjakovas aprašo šiuose puslapiuose, iki šiol dirba Niujorke. Kai kuriuos Rusijos valstybės veikėjus, apie kuriuos rašoma šioje knygoje, galima kiekvieną vakarą pamatyti vakaro žinių laidose iš Kremliaus. Tretjakovo karjera apėmė abu tarpsnius – senąją KGB sistemą ir postsovietinį laikotarpį – ir suteikė jam unikalią galimybę juos apžvelgti ir palyginti, taip pat įvertinti, ar senosios sovietinės sistemos pabaigoje pradėtos įgyvendinti reformos pakeitė Rusijos žvalgybinės informacijos rinkimo būdus.

Kuo daugiau leidau laiko su Tretjakovu, tuo aiškiau supratau, kad jis man pasakoja dvi istorijas. Jis atskleidė aukščiausio lygio paslaptis apie tai, kaip Rusijos žvalgyba veikia Manhatane, ir pasakojo savo asmeninę istoriją. Tretjakovas buvo specialiai rengiamas būti KGB karininku. Jis gavo geriausią išsilavinimą, kokį tik sovietų sistema gali suteikti savo žvalgybos agentui. Jis buvo entuziastingas Komunistų partijos narys ir uolus nomenklatūrinės sistemos dalyvis (komunistinė sistema jai ištikimus žmones apdovanodavo politiniu palankumu). Nors per mūsų pokalbius jis stengėsi atsiriboti nuo KGB vykdytų žiaurybių, – aiškindamas, kad visą laiką tarnavo KGB Pirmojoje vyriausiojoje valdyboje (užsienio žvalgyba, PGU) ir niekada nedirbo disidentus persekiojusioje valdyboje, – Tretjakovas vis tiek priklausė savo šalies žmones kankinusiai biurokratinei sistemai. KGB išnaudojo kiekvieną žmogų,

kuri tik buvo galima išnaudoti: vyrai šnipinėjo savo žmonas, vaikai tėvus, kaimynai kaimynus. Kad ir kokiame skyriuje dirbo, Tretjakovas buvo šio slogaus režimo sraigtelis. Kaip ir daugelis rusų, jis buvo užmerkęs akis, kad nematytų kraujo, kuris liejosi šalia.

Kaip ir kiti, Tretjakovas palaikė viešumo (*glasnost*) ir pertvarkos (*perestroika*, prezidento Michailo Gorbačiovo kampanija, kuria siekta atgaivinti šalį) permainas. 1991 metų gruodį, kai Sovietų Sąjunga nustojo egzistuoti, Tretjakovas šventė jos pabaigą ir žiūrėjo į ateitį su viltimi, tikėdamasis, kad bus sukurta demokratiškesnė valstybė. Bet netrukus, karčiai ir galutinai nusivylęs, jis tyliai atmetė Rusijos lyderius, nusprendė išduoti gimtąją šalį ir galutinai pabėgo į tą valstybę, kuri buvo jos labiausiai nekenčiamas priešininkas.

Ši knyga atskleidžia paslaptis, kurias papasakojo aukščiausio lygio Rusijos žvalgybos karininkas, galėjęs prieiti prie informacijos, kuri buvo neprieinama jo bendrapiliečiams. Ši knyga taip pat aprašo odisėją, asmeninę buvusio sovietų patrioto iliuzijų praradimo istoriją ir priežastis, dėl kurių jis pradėjo šnipinėti Jungtinėms Valstijoms, rizikuodamas tiek savo, tiek šeimos gyvybe.